

KRAFTTAG FÖR KLIMATET:
**HANDLINGSPLAN FÖR
UTSLÄPPSFRI NY EL**

Centerpartiet

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.....	2
INLEDNING	3
CENTERPARTIETS HANDLINGSPLAN FÖR NY UTSLÄPPSFRI EL	4
1. ÖKA ELPRODUKTIONEN MED 50 TWH TILL 2026, MED DUBBLERAD ENERGIPRODUKTION TILL 2030	4
Öka vindkraften till havs och på land	4
Möjliggöra snabb utbyggnad av solenergin	6
Stärka biokraftens roll i energisystemet	7
Utnyttja befintliga kärnkraftsreaktorer fullt ut	8
Stärka och bevara vattenkraften	8
Reformera tillståndsprocesserna	9
2. RUSTA, EFFEKTIVISERA OCH FÖRBÄTTRA KAPACITETEN I HELA SYSTEMET	11
3. ÖKA DEN LOKALA ACCEPTANSEN FÖR ELPRODUKTION OCH NÄTUTBYGGNAD	13

INLEDNING

Utsläppen måste minska omgående. Det behövs betydligt mer förnybar energi för att lösa klimatkrisen. Klimatomställningen kräver en snabb elektrifiering, med gröna och hållbara energilösningar som efterfrågas av både industrin och hushållen. Det finns också behov av att brådskande ersätta den blodbesudlade ryska gasen och oljan för att säkra energioberoende och strypa finansieringen av Vladimir Putins krigskassa.

För att lyckas med klimatomställningen i tid, uppnå energioberoende och sänka elpriserna för hushållen och företagen krävs en betydligt snabbare utbyggnad av energiproduktionen än vad som tidigare förutsetts.

Sverige behöver kraftigt påskynda utbyggnaden av elförsörjningen och en viktig uppgift för nästa regering är att snabbt säkerställa produktionen av ny el.

Centerpartiet presenterar därför en handlingsplan för klimatet med mer än 35 förslag för en kraftig ökning av utsläppsfri elproduktion under nästa mandatperiod. Detta behöver vara en av de mest prioriterade uppgifterna för nästa regering. Förslagen syftar till att öka produktionen inom alla utsläppsfria energislag, effektivisera och förbättra kapaciteten i hela systemet samt stärka det lokala stödet för investeringar i den gröna omställningen.

Centerpartiet vill:

- Öka Sveriges elproduktion med minst 50 TWh fram till 2026, vilket motsvarar mängden el som tio miljoner villor konsumerar under ett år. Även en kraftig ökad kapacitet i elsystemet krävs för att lyckas.
- Tillsätta en kriskommission som inom ett halvår ska presentera konkreta åtgärder för att nå målen om minst 50 TWh extra till 2026 och minst 165 TWh extra till 2030. Kriskommissionen måste också ta krafttag för att korta tillståndsprocesserna för land- och havsbaserad vindkraft inklusive nödvändiga anslutningskablar.
- Korta tillståndsprocesserna till max två år för ny vindkraft, från ansökan till första spadtag. Tillståndsprocessen ska omorganiseras med denna deadline som ledstjärna.

Med ett handlingskraftigt klimatledarskap kan vi möta hushållens och industrins behov, och säkerställa att Sverige förblir en nettoexportör av el. För att klimatomställningen ska kunna fortsätta i Europa och oberoendet av Kreml öka måste Sverige fortsätta att bidra med grön el till kontinenten.

Sverige kan bli det gröna batteriet och ledande exemplet i världen som visar att tillväxt, jobb och konkurrenskraft kan gå hand i hand med snabb klimatomställning och ny teknologi, men det förutsätter att vi klarar att snabbt få fram mycket mer utsläppsfri energiproduktion.

Centerpartiets förslag bidrar till att pressa ned priset på el nationellt och stärka vår konkurrenskraft här och nu. Vi tar ansvar – för Sveriges och klimatets bästa.

CENTERPARTIETS HANDLINGSPLAN FÖR NY UTSLÄPPSFRI EL

1. ÖKA ELPRODUKTIONEN MED 50 TWH TILL 2026, MED DUBBLERAD ENERGIPRODUKTION TILL 2030

För att möjliggöra en kraftigt ökad elproduktion vill Centerpartiet:

Öka vindkraften till havs och på land

Sverige har mycket gynnsamma förutsättningar för att kunna bygga ut den havsbaserade vindkraften. Det finns idag ansökningar för havsbaserad vind om upp emot 350 TWh produktion på regeringens bord, vilket är ungefär dubbelt så mycket som Sveriges energianvändning. Av dessa ansökningar kan drygt 20–30 TWh beslutas redan nu och dessa ansökningar måste beviljas nästa mandatperiod. Enligt forskningsföretaget Energiforsk kan 70 TWh anslutas direkt till elnätet. Det motsvarar ungefär hushållsbehovet för 14 miljoner villor under ett år.

Potentialen för el från havsvind är enorm, men idag är produktionen endast marginell, ca 1 TWh. Befintliga ansökningar måste behandlas omgående och prioriteras av såväl Svenska kraftnät som regeringen.

Energimyndigheten räknar med en fortsatt ökad vindkraftsproduktion på land under kommande år. Enligt deras prognos beräknas den öka med endast 19 TWh till 2024, trots risken för stor elbrist. Centerpartiet tror att möjligheterna är större än så. Därför anser vi att man bör sikta mot att 35 TWh bör färdigställas under kommande mandatperiod. Det säkerhetspolitiska läget kräver det, och Sverige är väl rustat för vindkraft med goda vindlägen. Genom att accelerera utbyggnadstempot i Sverige kan vi också förse Europa med mer förnybar energi.

För att möjliggöra en utbyggnad av vindkraften som motsvarar det energipolitiska nödläget krävs en kraftfull omorganisering av tillståndsprocessen där hela processen från ansökan till första spadtag får ta maximalt två år. All tillståndsprovning och sammanhängande undersökningar bör organiseras kring denna deadline.

Centerpartiet vill:

- Att regeringen snarast godkänner inkomna och väntande ansökningar till ny vindkraft både till havs och på land. Investeringar i havsbaserad vind i södra Sverige behöver särskilt prioriteras.
- Genomföra EU-kommissionens förslag till snabbspår (REPowerEU) i nationell lag för att påskynda utbyggnaden av förnybar energi. Kommissionen vill bland annat att land- och havsområden som är lämpliga för vindkraft ringas in och att tillståndsprocesserna påskyndas.

- Tillsätta en kriskommission som inom ett halvår ska presentera konkreta åtgärder för att nå målen om minst 50 TWh extra till 2026 och minst 165 TWh extra till 2030. Kommissionen måste tillsammans med myndigheter och intressenter fokusera på tillståndsprocesserna (se nedan) och snabbt och effektivt korta hela tillståndsprocessen för land- och havsbaserad vindkraft till två år, inklusive nödvändiga anslutningskablar.
- Att Försvarsmakten blir en central aktör i kriskommissionens arbete. Försvarsmakten har viktiga och legitima intressen av att kunna verka i stora delar av landet, precis som det ligger i Sveriges säkerhetspolitiska intresse att stärka vårt och våra grannländers energioberoende gentemot Ryssland. Inom kriskommissionen ska Försvarsmakten kunna diskutera effektiva lösningar för att sammanföra båda dessa intressen, exempelvis med hjälp av villkorade tillstånd för vindkraft som används i Danmark.
- Att vindkraftssamordnarna, som regeringen avskaffat, ska återinföras och få ett utökat ansvar att underlätta och skynda på halveringen av tillståndsprocesserna, inte minst genom att samordna processen mellan myndighet, region, kommun och projektörer.
- Att EU-kommissionens kartläggning av särskilt lämpliga platser för förnybar energiproduktion ska inkluderas i kommunernas vindplaner. Kommunerna ska i sin tur få ett statligt stöd för att omedelbart efter valet kunna uppdatera sina vindplaner – som i flera fall är tio år gamla – före första kvartalet 2023.
- Skapa ett snabbspår med en förenklad process för att ersätta äldre kraftverk med nyare, större verk som genererar mer kraft.
- Se över gränserna i nätregleringen för att inte befintlig vindkraft ska minska sin produktion av lönsamhetsskäl.
- Göra det möjligt att stänga av hinderbelysningen när det inte finns några flyg i närheten. Hinderbelysningen är en ljussignal som vindkraftverken måste ha för att varna flygplan, men som kan vara störande för närboende.

Möjliggöra snabb utbyggnad av solenergin

Sverige har, trots sin geografiska belägenhet, goda möjligheter att öka andelen solkraft i energimixen från dagens 1 TWh till 30 TWh år 2030¹. Detta under förutsättning att styrmedlen utformas rätt. Det skulle kunna tillgodose hushållselbehovet för sex miljoner villor under ett år.

Centerpartiet vill:

- Slopa skatten för egenanvändning av solel.
- Inventera alla offentliga tak som kan lämpa sig för solceller.
- Ge möjlighet till skatteavdrag till andelsägare i mindre solcellsanläggningar på flerfamiljshus.
- Underlätta för energigemenskaper, exempelvis sol-kooperativ, som fungerar bra i andra länder.
- Se ett planeringsmål för 15 TWh solel under kommande mandatperiod.

---

¹ <https://solkompaniet.se/debatt/ny-teknik-sverige-bor-ha-ett-mal-pa-30-twh-for-solel/>

Stärka bi kraftens roll i energisystemet

Förra året producerade förnybar bi kraft ca 13 TWh, men det finns stor potential att öka produktionen från bi kraft. Det kan ske genom nya investeringar och genom att nyttja den betydande outnyttjade kapaciteten bi kraft som finns i systemet, inte minst genom att utnyttja restprodukter från gröna näringar som idag inte tillvaratas.

Bi kraftens fördelar är många. Den kan användas för att tillhandahålla effekt när den bäst behövs, under kalla vinterveckor med stort elbehov och lägre tillgång på vindkraft. Bi kraften är planerbar och hållbar. Den kan göra stor skillnad i tätortsnära områden där effektuttaget är högt.

Enligt Svenska kraftnäts redovisning från den kallaste dagen i februari i år utnyttjades endast 46 procent av den tillgängliga kapaciteten. Även bi kraften går att bygga ut snabbare och dess fulla kapacitet kan nyttjas bättre. Förra året fanns 14 planerade projekt motsvarande minst 1,3 TWh. Samtliga av dessa kan tidigareläggas för att uppgå till minst 5 TWh nästa mandatperiod. Dessa satsningar kan också frigöra elkapacitet, när fjärrvärme som ersätter elvärme.

Centerpartiet vill:

- Slopa den nyligen införda skatten på RME – ett förnybart bränsle av exempelvis raps – och andra biooljor för uppvärmning.
- Utredda ytterligare incitament som gör att vi kan öka produktionen och nyttjandegraden av bi kraften för att öka den planerbara elproduktionen.
- Under mandatperioden se till att kraftreserven blir helt förnybar genom att ersätta fossil olja med biogas och biooljor. Dessa insatsvaror kan produceras i Sverige vilket stärker vårt energioberoende.
- Ändra lagen så att det blir möjligt att inkludera förnybar kraft i effektreserven på riktigt. Det går att ställa krav på stabil tillgång genom att kombinera den väderberoende produktionen med energilagring eller genom att använda massbalansprincipen för gas.

Utnyttja befintliga kärnkraftsreaktorer fullt ut

Kärnkraften är en viktig del i energisystemet, både i Europa och i Sverige. Med tanke på hur lång tid det tar att bygga ny kärnkraft kan inte nya reaktorer på kort sikt ersätta fossil energi från Ryssland. Det går inte heller att under kommande mandatperiod återuppta nedlagda reaktorer. Men däremot är det möjligt att producera mer el i de reaktorer som redan är igång i Sverige.

- Befintliga reaktorer ska utnyttjas fullt ut. Enligt Energiforsk kan effekten ökas med ytterligare 2 TWh. Centerpartiet vill ge Svenska kraftnät i uppdrag att bygga ut laddningskapaciteten som behövs för att öka effekten från den befintliga kärnkraften.
- Centerpartiet kommer inte medverka till en förtida nedstängning av kärnkraften genom politiska beslut.

Stärka och bevara vattenkraften

Vattenkraften är en stor och pålitlig del av Sveriges elproduktion, som har potential att producera ännu mer. Enligt en studie från Skellefteå Kraft och Sweco går det att höja effekten i de tio största älvarna med 24 procent. Vattenkraften kan bidra med mer effekt, samtidigt som vi värnar miljö och biologisk mångfald.

Under de kommande 20 åren ska all svensk vattenkraft få nya miljötillstånd där vattenkraftselen kombineras med miljöåtgärder. Det är välkommet och nödvändigt. Men det får inte leda till att vi tappar för mycket av den viktiga kraften, och den småskaliga vattenkraften behövs fortfarande, inte minst för att den skapar viktig försörjningstrygghet lokalt.

Med rätt förutsättningar kan den biologiska mångfalden dessutom öka samtidigt som vattenkraften kan öka sitt energi- och effektbidrag. Det kräver att både lagstiftning och åtgärdsplaner ses över innan prövningarna av vattenkraftens miljötillstånd fortsätter.

Centerpartiet vill:

- Pausa omprövningar av vattenkraftens miljötillstånd till dess att brister i lagstiftning och åtgärdsplaner rättats till.
- Ta fram en plan för att nyttja vattenkraftens maxkapacitet.

Reformera tillståndprocesserna

För att kunna öka energiproduktionen inom alla utsläppsfria energislag måste tillståndprocesserna effektiviseras och tiderna från ansökan till beslut kortas markant.

Det ska bli tydligare för sökanden vad som förväntas, hur lång tid processen kommer att ta och på vilka grunder beslut kommer att fattas. Samarbetet med myndigheter ska förbättras och regelverk förenklas. Kostnaderna ska sänkas för såväl näringslivet som skattebetalarna. Allt detta ska ske med bibehållen omsorg för miljö och klimat.

Även när det finns goda skäl att neka tillstånd bör det ligga i allas intresse att beslut fattas snabbare och med större förutsägbarhet. Jämfört med en utdragen process innebär ett tidigare avslag att företaget i fråga sparar pengar och får bättre möjlighet att göra andra satsningar. Det innebär också att Sverige blir mer attraktivt för investeringar som skapar jobb och välstånd, och att lokalsamhället får bättre planeringsvillkor inför framtiden.

Alla dessa förändringar måste komma på plats nu. Klimatet har inte tid att vänta på ännu en mandatperiod av bristande handlingskraft. Vi kommer att sätta igång arbetet dagen efter att en regering med Centerpartiet tillträder.

Centerpartiet vill:

- Att kriskommissionen som inom ett halvår ska presentera konkreta åtgärder för att nå målen om minst 50 TWh extra till 2026 också tar krafttag för att korta tillståndprocesserna för land- och havsbaserad vindkraft inklusive nödvändiga anslutningskablar. Kriskommissionen – bestående av myndigheter, kommunrepresentanter, intressenter, med flera – bör få i uppdrag att inom ett halvår presentera konkreta åtgärder för att halvera tiden för tillståndprocesser som står i vägen för den gröna omställningen. Miljöprövningen är ett stort och akut hinder men även andra typer av förseningar och fördröjningar ska åtgärdas.

Kriskommissionen ska titta på mer än vindkraften men ett viktigt mål bör vara att korta hela tillståndprocessen för vindkraften, inklusive nödvändiga anslutningskablar, till två år.

Kriskommissionen ska ha mandat att se över all lagstiftning som idag bromsar och hämmar investeringar, och som skapar osäkerheter för företagen.

- Att Sverige undviker överimplementering av EU-direktiv som riskerar att hindra den gröna omställningen. Sverige behöver se över all relevant lagstiftning för att möjliggöra mer utsläppsfri energiproduktion. Det inkluderar bland annat vattendirektivet, art- och habitatdirektiven, energiskattedirektivet, EU:s taxonomi, statsstödsreglerna, hållbarhetskriterier för biomassa och teknikkraven.
- Att länsstyrelsen ska erbjuda sökanden en tydlig och enkel väg in för kommunikation med myndigheter och samordna myndigheternas kompletteringskrav.

- Att relevanta myndigheter ska ges ett tydligare uppdrag att främja snabbare, billigare och mer förutsägbara tillståndsprocesser, med bibehållen omsorg för miljö och klimat. Myndigheterna i fråga ska vid behov ges mer resurser för att kunna svara upp mot sitt nya uppdrag. Även miljödomstolarna ska erbjudas mer resurser för att kunna behandla ärenden snabbare och effektivare.
- Att fler miljöfrågor bör regleras via generella förordningar för att minska den administrativa bördan för den som vill investera i den gröna omställningen.
- Att miljöbalken skyndsamt reformeras så att ett projekts totala klimatnytta vägs in tillsammans med den påverkan det kan ha på miljön i närtid.

2. RUSTA, EFFEKTIVISERA OCH FÖRBÄTTRA KAPACITETEN I HELA SYSTEMET

En kraftigt ökad produktion av utsläppsfri el är en viktig pusselbit till det svenska energisystemet. Det krävs dock ytterligare insatser för att hushålla mer effektivt med energin, förbättra kapaciteten, flexibiliteten och överföringen. Vi behöver även skapa incitament som ökar den lokala acceptansen för elproduktion och satsa mer på forskning och utveckling.

En ny kartläggning som genomförts på uppdrag av Svensk Vindenergi har granskat vindkraftsansökningar under perioden 2014 till 2020. Kartläggningen visar att endast 40 procent av totalt 5 784 ansökta och avgjorda vindkraftverk har beviljats tillstånd.

Fler tillstånd måste beviljas och tillståndsprocesserna måste bli snabbare.

Centerpartiet vill:

- Skapa tydligare ledarskap och ansvar på myndighetsnivå. Samhällets behov måste bättre återspeglas i våra myndigheters uppdrag. Det ska tas fram ett planeringsmål för att elsystemet år 2040 ska kunna inrymma minst 330 TWh som också kan transporteras dit den behövs. Det innebär ungefär en fördubbling från idag. Vi vill också att Svenska kraftnät ska få ansvar för att det finns tillräcklig förmåga att elen når till användaren utan avbrott på lång sikt. Idag ansvarar de bara för detta på kort sikt.
- Säkerställa tillräcklig distributionsförmåga. Överföringsförmågan i våra nät är idag otillräcklig. Det hämmar investeringar i ny produktion eftersom man inte kan säkerställa att elen når dit den behövs. Investeringarna i näten måste påskyndas och öka i storlek. Utbyggnaden ska ske mer proaktivt, redan innan en bristsituation uppstår. Vi behöver också i högre grad överdimensionera nätutbyggnaden så att det finns plats för tillväxt.
- Ge ett uppdrag till Svenska kraftnät att tillsätta en kommission för överföring – både nationellt och till kontinenten. För att Sverige ska kunna verka som Europas gröna batteri måste överföringskapaciteten stärkas, såväl inom landet som ut till kontinenten – och det måste ske skyndsamt. Vi behöver säkerställa att flaskhalsar inom landet byggs bort och att fler utlandsförbindelser byggs till andra länder. Sverige bör anta en särskild strategi för elexport.
- Säkerställa att Svenska kraftnät och Energimarknadsinspektionen blir snabbare och planerar och bygger proaktivt och för tillväxt. De senaste årens höga elpriser har ökat intäkterna till Svenska kraftnät från nätavgifterna. Detta mångmiljardöverskott måste användas för att investera i en snabb utbyggnad av nätet. En förbättrad överföring, såväl nationellt som internationellt, kommer på sikt att bidra till lägre kostnader för el och elnätsavgifter för hushållen.

- Påskynda viktiga energimarknadslösningar. Att öka produktionen är ett viktigt ben, men hur elenergin används kan ha stor inverkan på hur effektivt vi kan nyttja befintliga resurser.

Genom att öka flexibiliteten i systemet, genom att exempelvis förskjuta användning i tid, kan vi minska behovet av ny produktion. Användarflexibilitet innebär att man styr sin elförbrukning till tider då elsystemet är mindre ansträngt. Det kan också handla om stora industrier som producerar mer vätgas och lagrar när det blåser mycket. Det kan också vara hushåll som laddar elbilen på natten eller styr sin värmepump att värma extra när elen är billig.

- Påskynda utbyggnaden av energilagring. Med alltmer väderberoende energikällor behöver vi säkerställa att el finns tillgänglig även när det inte blåser eller är soligt, genom att utveckla mer energilagring. Med den utveckling som pågår i norra Sverige kommer det bli möjligt att lagra mer energi i vätgas, men det går också att lagra mer energi i batterier.

Möjligheter att samordna vattenkraften bättre och lagra mer i dammarna bör också ses över. Vi vill skapa incitament för att göra det mer lönsamt att bygga energilagring i anslutning till den förnybara kraftproduktionen.

3. ÖKA DEN LOKALA ACCEPTANSEN FÖR ELPRODUKTION OCH NÄTUTBYGGNAD

Vindkraften som förnybar energikälla har många fördelar eftersom den kan byggas ut relativt snabbt och till låg kostnad. Den blir dessutom allt mer resurseffektiv sett till tillverkningsfasen, och är efterfrågad av de företag som expanderar och etablerar sig i Sverige. Samtidigt stoppas allt fler nya vindkraftsparker, vilket begränsar möjligheterna att nå klimatmålen.

En viktig faktor för att få mer vindkraft på plats är att stärka den lokala acceptansen för både vindkraft och nätutbyggnad.

En rapport från Svensk Vindenergi visar att en stor majoritet av planerade vindkraftsprojekt får nej av kommunerna. Enligt rapporten, som kartlagt kommunernas ställningstagande kring vindkraft, stoppades 78 procent av de aktuella landbaserade vindkraftsprojekten under 2021. Enligt Svensk Vindenergis beräkningar hade de projekt som stoppades under 2020 och 2021 kunnat ge omkring 9 TWh el per år.

En förutsättning för att fler kommuner säger ja till nya etableringar är att ett system för lokal ersättning införs.

Centerpartiet vill:

- Omgående införa ett ersättningsystem likt det som finns i Finland – där ersättningarna är fem gånger högre än i Sverige. Det innebär också att närboende, inte bara markägare, ska få ersättning när de påverkas av anläggningar för kraftproduktion eller nätutbyggnad. Ersättningarna bör vara betydligt högre än idag.
- Regionalisera fastighetsskatten för industri- och elproducerande fastigheter så att de berörda regionerna får del av intäkterna.
- Att ersättningsmodeller till markägare som får intrång av elnätsutbyggnad ses över. Hänsyn ska bland annat tas till potentiellt produktionsbortfall från jord- eller skogsbruk. Vi vill utreda ytterligare incitament för att stärka acceptansen för vindkraftsutbyggnad samt säkerställa att eventuella kommunala veton kommer in mycket tidigare i planeringsprocessen.
- Att kriskommissionen för elkraft får i uppdrag att tillsätta fristående medlare som löpande arbetar för att korta deadlines (till max ett år) när kommunala veton och ersättningsfrågor fördröjer utbyggnadsprocesser av både kraftproduktion och elnät.

Centerpartiets förslag bidrar till
att pressa ned priset på el nationellt och
stärka vår konkurrenskraft här och nu.

Vi tar ansvar – för Sveriges och klimatets bästa.

Centerpartiet